

М. І. Карпа,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8141-4894>

А. М. Паєнок,

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1560-8034>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.21.184

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

M. Karpa,

Doctor of Science in Public Administration, Professor,

Professor of the Department of Public Administration and Management, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

A. Payenok,

Postgraduate student of the Department of Public Administration and Management,

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

STATE MANAGEMENT OF MEDICAL AND SOCIAL SECURITY OF THE POPULATION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC HEALTHCARE

У статті проаналізовано сучасний стан та особливості організаційно-нормативної бази здійснення державного управління медико-соціальним забезпеченням населення України в контексті розвитку електронної охорони здоров'я, виявлено проблеми та перспективи розвитку електронних медичних інформаційних систем. Зокрема, розглянуто дорожню карту, до якої увійшло понад 100 цифрових проєктів у сфері охорони здоров'я, спрямованих на автоматизацію процесів для медичних працівників, підвищення якості, доступності та безпечності медичних послуг для пацієнтів тощо. Серед основних компонентів електронної охорони здоров'я розглянуто такі як: інформаційно-комунікаційна система донорства крові (єКров), електронна система управління запасами лікарських засобів та медичних виробів, інформаційно-аналітична система "MedData", електронна система безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я (БПР), єдина державна інформаційна система трансплантації (ЄДІСТ), електронна система епідеміологічного нагляду (ЕСЕН), інформаційна система "Моніторинг соціально значущих хвороб" (ІС СЗХ) тощо. У статті використано нормативну базу, яка стосується сфери електронної системи охорони здоров'я. Електронні медичні інформаційні системи забезпечують зв'язок між медичними установами, пацієнтами та центральною базою даних. Заклади охорони здоров'я (лікарні, лабораторії, аптеки та ін.) забезпечують медичне обслуговування населення та/або надання реабілітаційної допомоги з використанням функціоналу електронної системи охорони здоров'я. Організаційно-нормативна база здійснення державного управління медико-соціальним забезпеченням населення України вимагає щораз нових ефективних заходів та механізмів для обслуговування досить складної та чутливої сфери суспільної діяльності.

The article analyzes the current state and features of the organizational and regulatory framework for the implementation of public administration of medical and social security of the population of Ukraine in the context of the development of electronic health care, identifying problems and prospects for the development of electronic medical information systems. In particular, the roadmap is considered, which includes more than 100 digital projects in the field of healthcare aimed at automating processes for medical workers, improving the quality, availability and safety of medical services for patients, etc. Among the main components of electronic health care are considered: the information and communication system of blood donation (Blood), the Electronic system for managing stocks of medicines and medical devices, the Information and analytical system MedData, the Electronic system for continuous professional development of health workers, the Unified state information system of transplantation, the Electronic system of epidemiological surveillance, the information system "Monitoring of socially significant diseases", etc. The article uses the regulatory framework related to the field of electronic health care. Electronic medical information systems provide communication between medical institutions, patients and the central database. Healthcare institutions (hospitals, laboratories, pharmacies, etc.) provide medical care to the population and / or rehabilitation care using the functionality of the electronic health care system. The organizational and regulatory framework for the implementation of state management of medical and social security of the population of Ukraine requires more and more effective measures and mechanisms to service a fairly complex and sensitive area of public activity. With the introduction of the electronic health care system (e-Health), a convenient service has developed for doctors, patients and health care authorities, helping to effectively provide and receive the necessary medical services. E-Health makes life easier for doctors and medical workers, since it allows you to quickly and without unnecessary paperwork create medical reports, prescriptions, referrals, and access patients' medical history. On the other hand, government agencies have received the opportunity to clearly understand where to spend public funds so that it brings maximum benefit, because the system accumulates a large amount of statistics on diseases and treatment. Electronic medical information systems provide communication between medical institutions, patients and the central database.

Ключові слова: електронна охорона здоров'я, медико — соціальне забезпечення, державне управління, медичні послуги, реформування системи охорони здоров'я, інформаційні технології, цифрові технології.

Keywords: electronic health care, medical and social security, public administration, medical services, reforming the health care system, information technologies, digital technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З запровадженням системи електронної охорони здоров'я (e-Health) розвинувся зручний сервіс для лікарів, пацієнтів та органів системи охорони здоров'я, який допомагає ефективно надавати та отримувати необхідні медичні послуги. E-Health полегшує життя лікарів та медичних працівників, оскільки дозволяє швидко та без зайвої паперової роботи створювати медичні висновки, рецепти, направлення, отримати доступ до історії хвороби пацієнтів. З іншої сторони органи влади отримали можливість чітко розуміти, куди слід витратити державні кошти, щоб це приносило максимум користі, адже система накопичує велику кількість статистики про захворювання та лікуванні. Електронні ме-

дичні інформаційні системи забезпечують зв'язок між медичними установами, пацієнтами та центральною базою даних. Заклади охорони здоров'я (лікарні, лабораторії, аптеки та ін.) забезпечують медичне обслуговування населення та / або надання реабілітаційної допомоги з використанням функціоналу електронної системи охорони здоров'я. Організаційно-нормативна база здійснення державного управління медико-соціальним забезпеченням населення України вимагає щораз нових ефективних заходів та механізмів для обслуговування досить складної та чутливої сфери суспільної діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Міністерством охорони здоров'я України започатковано роботу Офісу координації розвитку електрон-

центральна база даних	електронні медичні інформаційні системи
інформаційно-комунікаційна система, яка містить передбачені цим Порядком реєстри, програмні модулі, електронну медичну інформаційно-аналітичну систему з оптимізації роботи оперативного-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, електронні кабінети пацієнтів і посадових осіб НСЗУ та МОЗ, інформаційну систему НСЗУ в частині, необхідній для реалізації державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення, а також забезпечує можливість створення, перегляду, обміну інформацією та документами між реєстрами, державними електронними інформаційними ресурсами, електронними медичними інформаційними системами	інформаційно-комунікаційні системи, які забезпечують функціонування електронних кабінетів користувачів, автоматизацію їх роботи, створення, перегляд інформації, обмін інформацією в електронній формі, зокрема із центральною базою даних (у разі підключення).

Рис. 1. Електронна система охорони здоров'я: основні компоненти

ної охорони здоров'я, яким щорічно схвалюється дорожня карта проєктів електронної охорони здоров'я [1]. У 2023 році до дорожньої карти увійшло понад 100 цифрових проєктів у сфері охорони здоров'я, спрямованих на автоматизацію процесів для медичних працівників, підвищення якості, доступності та безпечності медичних послуг для пацієнтів тощо. Серед джерел інформації на сьогодні у публічному просторі можемо віднайти потужні платформи, серед яких: інформаційно-комунікаційна система донорства крові (єКров), Електронна система управління запасами лікарських засобів та медичних виробів, Інформаційно-аналітична система "MedData", Електронна система безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я (БПР), Єдина державна інформаційна система трансплантації (ЄДІСТ), Електронна система епідеміологічного нагляду (ЕСЕН), інформаційна система "Моніторинг соціально значущих хвороб" (IC СЗХ) тощо. У статті використано нормативну базу, яка стосується сфери електронної системи охорони здоров'я. У воєнний стан окрема увага дослідників прикута до питань стабілізації загалом системи управління, компетенції органів публічної влади [2—4].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз організаційно-нормативного забезпечення здійснення державного управління медико-соціальним забезпеченням населення України в контексті розвитку електронної охорони здоров'я, виявлення проблем та перспектив розвитку електронних медичних інформаційних систем.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кабінет Міністрів України забезпечує проведення політики у сфері електронної охорони здоров'я через заходи щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку електронної системи охорони здоров'я. Міністерство охорони здоров'я України формує орієнтири (політику) щодо розвитку електронної системи охорони здоров'я в країні та здійснює заходи щодо реалізації такої політики. Національна служба здоров'я України забезпечує фінансове та оперативне управління системою (наприклад, розробку програми медичних гарантій, оплату медичних послуг, облік декларацій, підписаних між лікарями та пацієнтами). Спеціально створене державне підприємство "Елек-

тронне здоров'я" адмініструє та підтримує програмне забезпечення Центральної бази даних. Електронна система охорони здоров'я складається з центральної бази даних та електронних медичних інформаційних систем (рис. 1).

Центральна база даних забезпечує можливість створення, перегляду, обміну інформацією та документами між реєстрами, державними електронними інформаційними ресурсами, електронними медичними інформаційними системами. До центральної бази даних входять наступні основні реєстри: 1. Реєстр пацієнтів, що містить інформацію про пацієнтів. 2. Реєстр декларацій про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. 3. Реєстр суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я. 4. Реєстр медичних спеціалістів. 5. Реєстр медичних працівників. 6. Реєстр договорів про медичне обслуговування населення. 7. Реєстр договорів про реімбурсацію. 8. Реєстр медичних записів, записів про направлення та рецептів. 9. Реєстр медичних висновків. 10. Інші реєстри, набір даних в яких визначається Національною службою здоров'я України [5].

Розглянемо детальніше ті інформаційно-комунікаційні системи, які існують на сьогодні як складові електронної системи охорони здоров'я. Інформаційно-комунікаційна система донорства крові (єКров) — інформаційно-комунікаційна система, що використовується для обробки даних з метою забезпечення виконання функцій, пов'язаних з донорством крові та компонентів крові. Електронна система управління запасами лікарських засобів та медичних виробів (e-Stock) — інформаційно-комунікаційна система, яка включає сукупність технічних і програмних засобів, призначених для забезпечення відстеження прозорості кількісної оцінки, планування потреби у товарах, що закуповуються за рахунок бюджетних коштів та/або з інших джерел, не заборонених законодавством, розподілу, перерозподілу та обліку таких товарів, підтримання в актуальному стані відомостей про наявні залишки таких товарів, стандартизації методів отримання достовірної та повної інформації, а також підвищення її якості та швидкості отримання і обробки з використанням сучасних методів обміну інформацією. Інформаційно-аналітична система "MedData" — інформаційно-аналітична система, яка дає змогу проводити комплексний аналіз даних щодо стану закупівель і моніторингу даних щодо забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць товарами та послугами, закупленими за рахунок бюджетних коштів

та/або з інших не заборонених законодавством джерел фінансування, а також лікарськими засобами, медичними виробами, засобами індивідуального захисту та іншими товарами, необхідними для належного забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах воєнного стану, що надійшли як гуманітарна та/або благодійна допомога. Електронна система безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я (БПР) — державна інформаційно-комунікаційна система, що включає інформаційні технології, технічні і програмні засоби для обробки даних та іншої інформації щодо безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я. Єдина державна інформаційна система трансплантації (ЄДІСТ) — це система, завданням якої є визначення пар донор-реципієнт, ефективне та оперативне забезпечення учасників національної системи органної трансплантації інформацією щодо потенційних донорів анатомічних матеріалів людини, наявних анатомічних матеріалів людини, призначених для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів, осіб, які потребують медичної допомоги із застосуванням трансплантації, осіб, які потребують медичного нагляду у зв'язку із перенесенням трансплантації, а також іншою інформацією, необхідною для належного функціонування в Україні системи трансплантації. Електронна система епідеміологічного нагляду (ЕСЕН) — це система, що виконує збір даних про інфекційні, бактеріальні, професійні захворювання; окрім цього, про демографічну, географічну інформацію, лабораторний аналіз, відстеження проби, епідеміологічний аналіз, клінічну інформацію (включаючи клінічні ознаки, специфічні для хвороби) та заходи реагування в єдиний набір інформації. Інформаційна система "Моніторинг соціально значущих хвороб" (IC C3X) — комплекс засобів, який дає змогу автоматизувати роботу суб'єктів господарювання, що здійснюють профілактику, діагностику та лікування C3X, реєстрацію та облік пацієнтів із C3X. Дашборди — це інструмент для візуалізації та аналізу інформації, який можна формувати у вигляді аналітичних панелей, інфографіки, звітів, що будуть доступні для завантаження та обробки. Як існують дашборди та інші інструменти в сфері охорони здоров'я: 24 дашборди доступні для відкритого користування на сайті Національної служби здоров'я України. Так, приміром, у декілька кліків можна дізнатися, кількість укладених договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій — <https://cutt.ly/t03QxSO>. На цьому дашборді можна дізнатися, які медичні послуги надає конкретний медзаклад безоплатно за договором із НСЗУ. Також легко можна знайти електронну карту місць надання первинної медичної допомоги — <https://cutt.ly/W03QbsU>. Дашборд дозволяє знайти найближчий до вас медзаклад, який надає первинну допомогу. Завдяки дашборду "Електронна карта аптек-учасниць програми реімбурсації лікарських засобів" — <https://cutt.ly/A03Qmco> — можна знайти аптеку, яка відпускає ліки за програмою реімбурсації. Для відстеження працездатності центральної бази даних електронної системи охорони здоров'я адміністратор ЦБД ЕСОЗ (ДП "Електронне здоров'я") впроваджено статус-сторінку, яка містить актуальну інформацію про роботу компонентів центральної бази

даних ЕСОЗ, а також інформацію про їх працездатність. Телеграм-бот "Медичних закупівель України" — <https://bit.ly/3JbCLOt> — агрегатор інформації, отриманої від лікарень. За його допомогою кожен може дізнатися про наявність та залишки препаратів, закуплених "Медичними закупівлями України", а також про тендери, очікувані поставки та закуплені товари [6]. Крім цього, за допомогою боту можна визначити найближчий пункт щеплення проти COVID-19 та перевірити наявність в ньому вакцини. Дані дашбордів є динамічними та постійно оновлюються, ними може користуватися за потреби кожен українець.

На сьогодні в Україні працює Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги — автоматизований банк даних, створений для забезпечення обліку осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою. Включення до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги, здійснюється органами соціального захисту населення після розгляду поданого пакету документів. Це база даних, що містить інформацію про всі категорії осіб, які мають право на пільги. Проблема з цим реєстром у тому, що в ньому категорії не виокремлені і він не передбачає можливості збору розширених відомостей про особу та їх регулярного оновлення [6].

На сьогодні уніфікованого реєстру всіх категорій ветеранів немає. Для того, щоб забезпечити автоматизоване управління пільгами, потрібно створювати цілком нову електронну систему, яка б складалася з уніфікованого реєстру та персонального електронного кабінету ветерана. Така система вирішила б одразу цілу низку питань: від необхідності постійного оновлення інформації (особа може це робити самостійно через персональний онлайн кабінет) — до формування бюджетних запитів на підставі справжніх цифр і реальних потреб. Міністерство у справах ветеранів створило Єдиний державний реєстр ветеранів війни з внесенням до нього відомостей про:

- ветеранів війни (учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників війни);

- осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною;

- постраждалих учасників Революції Гідності;

- членів сімей осіб, зазначених в абзацах другому — четвертому цього пункту, та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

Для ветеранів також створено Базу даних (<https://eveteran.gov.ua/>), де у доступному та простому вигляді зібрана інформація про пільги та статуси, які передбачені законодавством для осіб категорій відповідно до Закону "Про статус ветеранів війни". Е-Ветеран — система на базі Єдиного державного реєстру ветеранів війни [7].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Можливості та переваги е-здоров'я полягають у наступному. Підвищення ефективності сфери охорони здоров'я, забезпечення її прозорості та запобігання

корупції, що дозволяє медичним працівникам, пацієнтам та іншим учасникам медичного середовища швидко та своєчасно отримувати інформацію про діяльність сфери охорони здоров'я. Забезпечення збору повної та уніфікованої медичної інформації про пацієнта в єдину базу даних, що допомагає лікарям уникнути паперової роботи, втрати або дублювання інформації, а також витрат зайвих ресурсів та часу. Електронна охорона здоров'я забезпечує перехід від паперових форм до електронних записів. На сьогодні завершена розробка кабінету пацієнта з боку МОЗ. Наразі триває побудова системи підтримки та останнє тестування безпеки. Паралельно ведеться розробка з боку медичних інформаційних систем (таких як Helsi, Доктор Елекс та інші) та застосунок "Дія".

Пацієнти зможуть увійти до свого медичного кабінету через інтерфейс медичної системи або "Дію". На першому етапі користувачі матимуть можливість переглядати свої дані, вносити уточнення, змінювати сімейного лікаря та бачити історію відвідувань. Крім того, давно відомо, що мінімізація прямих особистих контактів із чиновниками позитивно впливає на зменшення корупції, скорочує час очікування послуг і підвищує рівень задоволення особи. Для попередніх розрахунків потрібна повна відкритість і співпраця міністерства фінансів та всіх центральних органів виконавчої влади, які надають послуги ветеранам. Не виключено, що доцільно буде залучити до цього процесу міжнародних аудиторів.

Література:

1. Про утворення Офісу координації розвитку електронної охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 06.12.2022 №2204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2204282-22#Text>.
2. Карпа М.І. Предметна компетенція органів публічної влади // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]. Вип. 3 (71). — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. — 182 с. — С. 50—56.
3. Karpa, M. (2022). Problems of stabilization of the system of public administration under the conditions of decentralizational changes and martial law in Ukraine / Karpa, M., Akimov, O., & Kitsak, T. Public Administration and Law Review, (3), 24—31. URL: <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2022-3-24>
4. Karpa, M. (2020). International Experience of Public Administration in the Area of National Security / Akimov, O. O. and Troschinsky, V. and Karpa, M. I. and Stefanyk, V. and Ventsel, V. and Akimova, L. M. / Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues (23), (Q-2).
5. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 28.12.2020 №1671-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text>.
6. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
7. Е-Ветеран — система на базі Єдиного державного реєстру ветеранів війни. URL: <https://eveteran.gov.ua/>.

References:

1. Ministry of Healthcare of Ukraine (2022), Order "About the formation of the Office for Coordination of the Development of Electronic Health Care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2204282-22#Text> (Accessed 10 Oct 2024).
 2. Karpa, M.I. (2017), "Subject competence of public authorities", Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 3 (71), pp. 50—56.
 3. Karpa, M. Akimov, O. and Kitsak, T. (2022), "Problems of stabilization of the system of public administration under the conditions of decentralizational changes and martial law in Ukraine", Public Administration and Law Review, vol. (3), pp. 24—31. URL: <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2022-3-24>
 4. Karpa, M. Akimov, O.O. Troschinsky, V. Stefanyk, V. Ventsel, V. and Akimova, L.M. (2020), "International Experience of Public Administration in the Area of National Security", Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues vol. (23), (Q-2).
 5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution "On the approval of the Concept of the development of electronic health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text> (Accessed 10 Oct 2024).
 6. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "Fundamentals of the Legislation of Ukraine on Health Care", available at: (Accessed 10 Oct 2024).
 7. E-Veteran (2024), available at: <https://eveteran.gov.ua/> (Accessed 10 Oct 2024).
- Стаття надійшла до редакції 20.10.2024 р.*

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663